

Helsingfors/Mariehamn 28.1.2026

Nr 7/26

Hänvisning Justitieministeriets skrivelse
14.1.2026, VN/34590/2025.

Till Justitieministeriet

Ärende Justitieministeriet har i skrivelse 14.1.2026 begärt Ålandsdelegationens utlåtande över ett utkast till en överenskommelseförordning om skötseln av pensionsskyddet för vissa anställda hos landskapet Åland. Republikens presidents förordning är avsedd att träda i kraft den 1 januari 2027. Finansministeriet och pensionsanstalten Keva har lämnat utlåtanden över utkastet. Ålands landskapsregering har samtyckt till överenskommelseförordningen.

Överenskommelseförordningens innehåll

Genom överenskommelseförordningens 1 § överförs till Keva de förvaltningsuppgifter som enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn (Ålands författningssamling 2016:76) ska skötas av Ålands landskapsregering och som gäller verkställigheten av pensionsskyddet för den personal som före den 1 januari 2008 anställts hos landskapsregeringen och de rektorer, lärare och timlärare som före den 1 januari 2008 anställts vid grundskolor i landskapet.

Till Keva överförs också de förvaltningsuppgifter som gäller verkställigheten av pensionsskyddet för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen och som enligt landskapslagen om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen (Ålands författningssamling 2010:7) sköts av landskapsregeringen.

I 2 § föreskrivs om betalning av pensionsutgifter och ersättning för Kevas kostnader. Landskapsregeringen betalar i förskott till Keva det belopp som behövs för att betala pensionsförmåner för i 1 § avsedd personal. Landskapsregeringen betalar också ersättning i förskott till

Keva för skötseln av pensionsskyddet för i 1 § avsedd personal. Det sker genom att Finansministeriet fastställer ett ersättningsbelopp efter att Keva har lagt fram en beräkning av beloppet. Om de faktiska kostnaderna är större eller mindre än förskotten, ska skillnaden beaktas i efterhand som en korrigeringspost.

I 3 § regleras överföringen av medel som behövs för betalning av pensioner till landskapets personal. I bestämmelserna föreskrivs om förfarandet för överföringen av medel. I 4 § finns bestämmelser om den kostnadsersättning som landskapet betalar för att Keva utför förvaltningsuppgifterna. I bestämmelserna föreskrivs närmare om bland annat hur kostnaderna beräknas.

I 5 § föreskrivs om den dröjsmålsränta som ska betalas om en i förordningen avsedd betalning från landskapsregeringen fördröjs. I 6 § finns bestämmelser om utvärderingen av Kevas verksamhet.

Enligt 7 § ska förordningen träda i kraft den 1 januari 2027. Den tillämpas dock redan från och med den 1 september 2026.

Keva fortsätter från och med förordningens ikraftträdande behandlingen av anhängiga pensionsansökningar som gäller landskapets personal. Från och med förordningens ikraftträdande sköter Keva även uppgifter med anknytning till sökande av ändring i de pensionsbeslut som landskapsregeringen har meddelat före förordningens ikraftträdande.

I ikraftträdebestämmelserna föreskrivs om landskapsregeringens överföring till Keva i slutet av december 2026 av belopp som behövs för betalning av landskapets pensioner samt om redovisningen till skattemyndigheten av förskottsinnehållningen på de pensioner som förfaller till betalning. Förskottsinnehållningar på pensioner som förfaller till betalning senare än december 2026 redovisas till skattemyndigheten av Keva.

Avslutningsvis föreskrivs om landskapsregeringens erläggande av ersättning för de kostnader som Keva föranleds före 2027 för övertagandet av verkställigheten av pensionsskyddet för landskapets personal.

Lagstiftningsbehörigheten

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapets myndigheter, landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 2 och 2a punkterna i självstyrelselagen. I landskapets behörighet gällande pensionsskyddet ingår även att besluta om indexjusteringar

av pensioner. Till landskapets behörighet har i 18 § 4 punkten i självstyrelselagen hänförts bl.a. kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare och tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hör enligt 27 § 11 och 21 punkterna samt 29 § 3 punkten i självstyrelselagen försäkringsavtal, arbetsrätt, arbetspensionsskydd för kommunernas anställda och för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen samt arbetspensionsskydd för andra, med de undantag som följer av 18 § 2a punkten, och annan socialförsäkring.

Fördelningen av lagstiftningsbehörighet gällande arbetspensionsskyddet har behandlats i Ålandsdelegationens tidigare utlåtanden (se bl.a. ÅD 32/09, 25/15, 22/16 och 42/20).

Förvaltningsbehörigheten är enligt 23 § och 30 § självstyrelselagen i huvudsak delad mellan landskapet och riket så att förvaltningen i angelägenheter som har hänförts till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna och i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet på riksmyndigheterna. Förvaltningsbehörigheten följer i princip lagstiftningskompetensen. Detta gäller ifall annat inte anges i självstyrelselagen eller avvikelser gjorts genom en överenskommelseförordning (HD 2021:83, stycke 11–13).

Enligt 32 § 1 mom. i självstyrelselagen kan genom förordning och med landskapsregeringens samtycke uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet.

Genom den föreslagna överenskommelseförordningen överförs till Keva sådana förvaltningsuppgifter som ankommer på landskapsregeringen enligt landskapslagen (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn. Enligt 1 § i lagen om Keva (FFS 66/2016) är Keva en offentligrättslig pensionsanstalt som förvaltas av sina medlemssamfund. Till Kevas uppgifter hör bland annat verkställigheten av pensionskyddet för kommunsektorns personal och de statsanställda. Keva är en sådan självständig offentligrättslig inrättning som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999). I det sammanhanget klassificeras Keva som en myndighet. Mot denna bakgrund bör Keva anses vara en riksmyndighet vid tillämpningen av självstyrelselagens 32 §.

Genom överenskommelseförordningens 1 § 1 mom. överförs till Keva uppgifter som avses i 1 § i landskapslagen (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn. Enligt landskapslagens 2 § ankommer dessa

på landskapsregeringen. Keva kommer att sköta de förvaltningsuppgifter som gäller verkställigheten av pensionsskyddet för den personal som anställts hos landskapsregeringen före 2008 och de rektorer, lärare och timlärare som anställts vid landskapets grundskolor före 2008.

Genom överenskommelseförordningens 1 § 2 mom. överförs till Keva också de förvaltningsuppgifter som gäller verkställigheten av pensionsskyddet för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen och som enligt landskapslagen (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen sköts av landskapsregeringen.

Enligt Ålandsdelegationen följer inte några hinder av självstyrelselagen för den föreslagna överföringen av förvaltningsuppgifter.

I överenskommelseförordningens 2 § 1 mom. finns bestämmelser om landskapsregeringens betalning i förskott av de belopp som behövs för att betala pensionsförmåner för i 1 § avsedd personal. I förordningens 3 § föreskrivs närmare om hur överföringen till Keva av medel kommer att ske. Finansministeriet fastställer på förslag från Keva före varje år beloppet av de summor som ska betalas ifrågavarande år vid varje överföring av medel samt utbetalningsdagen. Arrangemanget är i huvudsak likadant som när Keva sköter till exempel pensionsskyddet för Folkpensionsanstaltens och Finlands Banks personal. Det föreslagna arrangementet är nödvändigt för att Kevas skötsel av förvaltningsuppgifterna ska fungera i praktiken.

Ålandsdelegationen har inte några särskilda kommentarer till bestämmelserna om dröjsmålsränta, utvärdering av Kevas verksamhet och ikraftträdande i förordningen 4, 5 och 7 §.

Finansieringen

Självstyrelselagen utgår från att part som enligt självstyrelselagen har förvaltningsbehörigheten även har kostnadsansvaret. Kostnadsfrågan kan lösas t.ex. så att den särskilt anges i förordning eller genom separata avtal mellan behörig riks- och landskapsmyndighet. I överenskommelseförordningens 2 § 2 mom., 4 § och 7 § 4 mom. föreskrivs närmare om hur landskapsregeringen ska ersätta Keva för skötseln av pensionsskyddet för i 1 § avsedd personal.

Ålandsdelegationens slutsats

Ålandsdelegationen ser inte hinder för att förslaget till överenskommelseförordning i föreliggande form sätts i kraft.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare